

“Tant fa que el lector d’*El banquer* pensi o no en Joan March”

Núria Cadenes (Barcelona, 1970), periodista i narradora, publica en les Edicions de 1984 la seva primera novel·la, *El banquer*. El protagonista, Miquel Lluc, és un home sense escrúpols nascut el 1880 al poble imaginari de Sant Antoni, situat en una illa sense nom, que ha tallat i tenallat a la seva mida, diu la contracoberta del llibre, tota una societat, en aquest cas, la mallorquina. L’autora dirigeix la llibreria 314 de València i presideix la coalició Solidaritat Catalana per la Independència.

—La novel·la està formada per escenes fragmentades, amb salts de situacions i personatges. Com diu la contracoberta, són flaixos a voltes engegadors per la seva potència. El lector pot descobrir, quan la novel·la ja està avançada, que la vida del protagonista coincideix amb la del banquer i contrabandista Joan March. Per què l’heu construïda de manera tan fragmentada, sobretot al principi?

—La novel·la està pensada, més que a fragments, a escenes. Que tant pot ser del personatge principal com de personatges que s’hi relacionen, com de personatges coetanis que no hi tenen cap relació directa però que ajuden a acabar de fer el quadre de l’època. És el conjunt de la novel·la que està pensada així. Entenc, sí, que d’entrada pugui sobtar aquesta opció. És la manera com m’ha sortit la història. Pràcticament no em permetia cap altra manera. No em pregunteu per què. Ara bé, l’ordre de les escenes és cronològic, això sí.

—Per tant, al principi el lector no sap si tots els personatges convocats a les primeres escenes tindran continuïtat al llarg de la novel·la.

—Exacte. És una mica, ara que ho dieu, com la vida mateixa. Quan et trobes una persona no saps si aquesta persona tornarà a entrar a la teva

Núria Cadenes s’estrena com a novel·lista amb ‘*El banquer*’, protagonitzada per un Joan Lluc que té molts punts en comú amb el financer i contrabandista Joan March.

vida d’aquí a quinze anys, si establiràs amb ella una relació continuada o serà simplement una trobada, una conversa, esporàdica. I això és també el que passa aquí. Resseguim la vida d’un personatge literari prou potent com a persona, com a personatge, i al seu voltant, s’hi fan cercles o punts. Hi apareixen persones que es treu del damunt de seguida o amb què deixa de tenir relació al cap d’un temps. Però també persones amb les quals no té cap relació però n’expliquen alguna cosa. I persones que apareixen a mitja novel·la i s’hi queden fins al final, com és el cas de la Mercè, per exemple. Aquesta relació amb la Mercè no té per què tenir continuïtat i resulta que en té. La idea és fer un retaule de la vida del banquer.

—Però a flaixos.

—Clar, la vida d’una persona no sé si hi cap, en un llibre. I parcial, també. Com totes les coses humanes, que són parcials.

—Amb aquesta estratègia, a la primera escena el lector, si més no és el que ens ha passat a nosaltres, s’assabenta que la mare del protagonista, que només és tocada pel seu marit dues vegades —la nit de nocces i,

passats tres anys— donarà finalment al seu home el fill que li reclama, i a l’escena següent el lector descobreix que existeix una filla, Maciana, germana gran de l’hereu, en Miquel. Voleu provocar una sorpresa al lector?

—En el primer capítol, que fa pàgina i mitja, no hi ha la intenció d’explicar-ho tot. Si us hi fixeu, hi ha algunes escenes que es guarda el què per al darrer paràgraf, la darrera frase o la darrera paraula. Es tracta d’anar presentant el personatge i el seu calidoscopi, i en la mesura que sigui possible sorprendre el lector o la lectora.

—També volem que sigui una sorpresa, que de cop i volta el lector descobreixi que el protagonista s’assembla molt a Joan March?

—De cop i volta? Hi té coses. Però no només d’en Joan March. Us respondria amb una frase de Miquel Lluc mateix. Un dia fa una barrabassada i li diuen que el seu pare està molt enfurismat i en Miquel respon, al seu cosí: “Jo sóc més que el seu hereu”. No voldria predisposar el lector en cap sentit. És un llibre obert. Jo anava escrivint també de manera oberta, espigolant, i voldria evidentment que qui ho llegís ho fes, cadascú, a la seva manera, i treient-ne les seves pròpies impressions, les seves conclusions i que en fes la seva composició de lloc sobre el personatge i sobre la seva època. No em sembla que sigui un personatge que es pugui definir en termes de blanc o negre i jo m’hi he trobat a l’hora d’escriure, desperta sentiments ambivalents. La idea inicial era fer un llibre sobre una persona que fos bastant el contrari del que jo penso i sento, i a mesura que escrivia la novel·la el personatge ha agafat més matisos dels que pensava d’entrada que tenia. I això, constatar aquesta ambivalència, a mi personalment m’ha agradat. Que fins i tot un *dolent* com ell tingui molts plecs i contrastos de vegades et pot arribar a fer pena. Porto ja mesos

amb *El banquer* amunt i avall i a casa van arribar a la conclusió que estava abduïda pel personatge, que tenia una mica de síndrome d'Estocolm pel personatge. Em deien que em queia bé. Home, és que era intel·ligent, els deia, era brillant, i feia coses sorprenents; i a mesura que escrivia en feia més. I contradictori, també. En algunes escenes intento deixar obertes les lectures.

—Per exemple?

—Jo no explico si Miquel Lluc s'emociona o no quan inaugura una Casa del Poble. Es veuen els gestos externs que fa, però no se sap què passa dins del seu cap. Jo penso que sí que estava emocionat. Un altre lector pot considerar que no, que feia teatre. I a l'inrevés, quan hi ha determinades escenes que per a mi està actuant a consciència com a bon manipulador de persones que és, pot ser que la persona que ho llegeixi trobi que actua des del fons del cor. He procurat mantenir sempre aquesta ambivalència. Perquè, al capdavant, què sabem, fins i tot del que fem nosaltres mateixos? A vegades ens mouen impulsos que no sabriem classificar. Això és el que intenta explicar *El banquer*.

—Aquest Sant Antoni on neix i es cria el banquer, volem que el lector pensi en Eivissa o en una illa balear indeterminada?

—És en alguna de les illes. Hi ha poques ubicacions explícites al llarg de la novel·la. Tampoc el poble de la Mercè, que és al País Valencià, no té una ubicació clara encara que un s'ho pot més o menys imaginar. I en canvi hi ha unes altres escenes que passen en llocs concretíssims. Penso, per exemple, en Alacant i el Grau de València, que és on varen matar el personatge de Tomeu Ribó. Hi ha aquest joc d'anada i tornada entre realitat i ficció, o realitat ficcionada i fets documentables, o imaginació combinada amb històries també certes que no tenen relació directa amb el que succeeix aquí. És com un teixit d'elements diferents que ha anat prenent forma escena rere escena. L'aspiració és que el llibre acabi tenint més força que aquests detalls.

—La novel·la neix del personatge de Joan March?

—Neix d'un reportatge de la revista EL TEMPS, no sobre Joan March sinó sobre la seva secretària i amant, la

La periodista i narradora Núria Cadenes publica la novel·la *El banquer* en les Edicions de 1984.

valenciana Matilde Reig. Després es va anar trenant, teixint, formant, amb els fils d'altres personatges reals o inventats, i covant-se amb la imatge de personatges similars, com el Hearst de *Ciudadà Kane*. I amb coses manllevades, conscientment o inconscientment. De les conscients, hi ha la incorporació d'un personatge literari, la Rosa Trenor de la *Vida privada* de Sagarra. Hi surt com el personatge que Sagarra va crear, fent de Rosa Trenor. És aquesta voluntat de *collage*. Que mitjançant petites escenes o petits trossos de personatges, reals, inventats i literaris, construeixin aquest retaule.

—Volem que la novel·la funcioni tant si el lector pensa en Joan March com si no hi pensa, oi?

—Sí. Aquesta és la idea. Pots llegir la novel·la pensant que és la vida de Joan March. Si ho descartes o ho desconeixes, també. Si trobes trossos de la vida de March o trossos de la vida de Hearst, també. Fins i tot hi ha escenes que poden funcionar soles, com a petites narracions, però que hi són perquè em semblava que hi calien. Per això hi ha moments més intensos on les coses es precipiten i d'altres de calma aparent.

—Hi ha episodis i moments.

—Exacte, sí. Però els moments no hi són perquè sí. La narració em demanava escenes d'aparença més intranscendent. Una vida no pot ser trepidant cada dia.

Lluís Bonada